

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

De Bhagavad Gita, Het boek van devotie, door William Quan Judge

Waarschijnlijk is er nimmer in de geschiedenis van de mensheid een diepzinniger en tegelijkertijd duidelijker geschrift ontstaan dan de Bhagavad Gita als het gaat om de religieuze, filosofische en praktische betekenis van dit alom geprezen werk. Het is nog immer een onschatbare sleutel tot het ontsluiten van de meer edele natuur van de mens door Krishna's Wijsheid; een gids om het dagelijks leven te leiden in devotie aan de Allerhoogste Geest, in liefde, altruïsme en waarheid naar alles en iedereen, bevrijd van egoïsme, haat, jaloezie, afgunst, zinnelijke begeerten, afgescheidenheid en onwetendheid. De vertolking van W.Q. Judge is een bron van inspiratie om dát levenspad te gaan.

(Informatie uitgever)

Bhagavad Gîtâ, Boek 1, een vertaling met commentaar, Mr. Paul G. van Oyen (Red.), Conversion Productions, Amsterdam, 2003, 61 p., ISBN 90 76392 20 X, prijs € 9.

Bhagavad Gîtâ betekent het lied of de boodschap van de Heer. Wij zouden zeggen 'de blijde boodschap van Krishna'. In het Westen wordt dit boek ook wel de Bijbel van de Hindoes genoemd, maar we kunnen evengoed het Nieuwe Testament de 'Gîtâ van de Christenen' noemen. Shrî Krishna verscheen in de mensenwereld op een cruciaal moment: de overgang van de bronstijd naar de ijzertijd. Men zegt dat dit moment ongeveer 5300 jaar geleden plaatsvond. De bronstijd kwam ten einde door de grenzeloze arrogantie en behoudzucht van de heersende klasse van de *kshatriyas*. Trots en arrogantie maken een mens blind en zo komt het dat de laatste vorst uit dat tijdperk bekend staat als de blinde koning Dhritarâshtra.

Het eerste boek van de Bhagavad Gîtâ geeft een beschrijving van de omstandigheden rond de strijd die op het punt staat te

ontbranden. Tevens geeft de tekst ons een karakterbeschrijving van Arjuna en hoe hij innerlijk gespleten raakt bij het zien van al *zijn* verwanten. In waarheid is de hele mensheid één groot gezin en het is de taak en functie van de *kshatriya* om het geheel op orde en goed functionerend te houden, zo nodig dient de *kshatriya* daarbij geweld te gebruiken. De voortgang van de rechtstaat is de verantwoordelijkheid bij uitstek van Arjuna en de zijnen. Hij ziet zich geplaatst tegenover de kracht en macht van zijn neef Duryodhana die op alle mogelijke wijzen toont dat niemand hem zal weerhouden om door te gaan met misbruik te maken van de macht.

Als het gordijn van het toneel opgaat zien we de blinde koning Dhritarâshtra peinzend voor zich uit staren. Naast hem zit zijn hofmeier Sañjaya. Het is het moment dat de broedertwist tussen de honderd zonen van de koning en hun vijf neven op het punt van uitbarsten staat. De hele toenmalig bekende wereld had partij gekozen in deze immidente slachting en was aanwezig, hetzij aan de kant van de oudste zoon van Dhritarâshtra, Duryodhana genaamd, hetzij aan de kant van de vijf zonen van Pându. Deze Pându was de jongere broer en regent voor Dhritarâshtra omdat Dhritarâshtra blind was. In deze dreigende atmosfeer van 'goed' tegenover 'slecht' maakte Dhritarâshtra zich grote zorgen. Door zijn blindheid kon hij geen getuige zijn van de strijd. Zijn hofmeier Sañjaya bezat echter de gave van helderziendheid en kon hem een ooggetuigeverslag uitbrengen

Boek & periodiek

van de strijd, terwijl die plaatsvond. De symboliek van de blindheid van de koning en de gevolgen ervan zijn duidelijk.

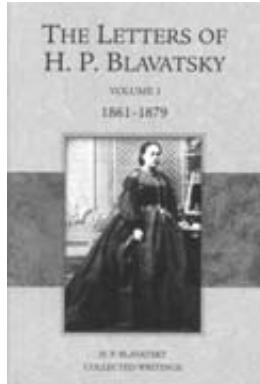
Bhagavad Gîtâ, boek 2, 125p., ISBN 90 76392 20 X, prijs € 9.

Het tweede boek neemt de draad van het verhaal op met Shri Krishna die Arjuna uit zijn droom helpt. De droom van Arjuna houdt in dat hij zijn kosmische functie vergeet vanwege zijn gehechtheid en loyaliteit jegens zijn bloedverwanten. In deze beperkte visie ziet Arjuna niet langer zijn grotere verantwoordelijkheid als beschermer van het geheel. Zijn 'probleem' is van sociale, morele en ethische aard en is relatief en veranderlijk maar daarom niet minder actueel! *Dharma*, juiste handeling, heeft echter een absolute kwaliteit die nimmer uit het oog mag worden verloren omdat de mens dan zijn verankering verliest en, zoals Arjuna ondervond, speelbal wordt van de omstandigheden. Arjuna is nog niet tot de rijpheid van wijsheid gekomen, die hem inzicht zal geven in de ware aard van het grote drama dat schepping heet. Demonische en goddelijke krachten zullen het binnen de schepping altijd met elkaar aan de stok krijgen. Vroeg of laat zal er een ontlasting plaatsvinden. Op de cruciale momenten worden deze spanningsvelden meestal met een bezoek vereerd van een van de incarnaties van God zelf, zoals Shri Krishna als incarnatie van Vishnu.

Deze serie van een vertaling met commentaar van de Bhagavad Gîtâ zal in achttien delen verschijnen.

Paul G. Van Oyen (1944) is bekend als auteur en vertaler op het gebied van advaita vedanta en de gnostiek. Hij is nauw verbonden met de Shankara-traditie van Shringeri Pitham in Zuid India.

Peter van der Linden

The Letters of H.P. Blavatsky, Vol. I, 1861-1879. Edited by John Algeo e.a.; TPH (Quest Books), Wheaton en Chennai (Madras) 2003; xix en 634 blz., ISBN 0-8356-0836-0 (geb.), € 27,50.

Niet alleen moeten we zeer verheugd zijn dat het eerste van vier delen brieven van Blavatsky verschenen is, we moeten ook verheugd zijn dat een akelige voorgeschiedenis tot een oplossing is gekomen.

De redacteur van HPB's *Collected Writings*, Boris de Zirkoff, had het plan niet alleen al haar boeken, maar ook haar brieven in die serie uit te geven. Nadat een aantal delen van haar tijdschriftartikelen in die serie waren uitgegeven bij diverse uitgevers, vrijwel geheel betaald door giften, bood Sri Ram hem aan dit via de TPH te doen. Dit betekkende voor De Zirkoff een hele

zorg minder. Toen hij stierf en HPB's brieven nog niet in de serie waren opgenomen, heeft hij dan ook wat hij op dit punt had aan de Theosophical Society in de USA nagelaten. Joy Mills, die het project zou afmaken, bleek daar geen tijd voor te hebben en droeg het over aan John Cooper, zoals John Algeo terecht schrijft: 'een alom bewonderde theosofische historicus.' John Cooper, een Australiër, pakte het project op.

Nu bestaat er buiten de officiële theosofische organisaties een groep mensen met een meer dan gewone kennis van de theosofie en de theosofische geschiedenis. De door hen geschreven artikelen vindt men in het algemeen niet in de officiële theosofische tijdschriften en uitgeverijen, maar bij dit soort instellingen aan de rand van het spectrum. Soms zijn zij lid van een van de theosofische organisaties, soms ook niet, maar zij hebben naast hun kennis een kenmerk gemeen: een diep gevoeld wantrouwen tegen de bestuurders van de officiële organisaties.

Toen dan ook na de dood van John Cooper bekend werd dat John Algeo, toen president van de TS (Adyar) in de USA, het project zou voortzetten, ging er een schok van ontzetting door de groep. Dit was het begin van een vervelende periode met beschuldigingen aan het adres van John Algeo, waarin ook de familie van de overleden John Cooper zich mengde.

Nu is echter het eerste deel van HPB's brieven verschenen. Op de titelpagina vindt men als naaste medewerkers van John Algeo naast zijn vrouw Adele S.

Boek & periodiek

Algeo de volgende namen: Daniel H. Caldwell, Dara Eklund, Robert Ellwood, Joy Mills, en Nicholas Weeks. Een aantal daarvan behoort tot de hierboven genoemde groep. John Algeo heeft begrepen hoe men bekwaame medewerkers kiest.

De kritiek die aan het verschijnen vooraf ging was het verwoorden van de angst dat er weer aan HPB's teksten geknoeid zou worden. Niets daarvan. Alles is gelaten zoals HPB het zelf heeft geleverd, of, als men aangewezen was op bestaande publicaties, is daar niet aan geknoeid. Zijn er twee publicaties van een brief en er kon niet worden vastgesteld welke dichtster bij de bron was, dan vindt men nauwkeurig wat de verschillen zijn. Zo hoort het!

Aan de hand van fotokopieën van brieven in HPB's handschrift die ik zelf heb, wantrouwend als ik zelf ook ben, heb ik de tekst in het boek van zo'n brief gecontroleerd, er mankeert niets aan.

De brieven hebben, zoals in de titel gemeld, betrekking op de periode 1861 tot 1879. Dat laatste jaar wil zeggen: tot het moment in 1879 waarin zij naar India vertrok met kolonel Olcott. Alles is voorzien van historische inleidingen, soms voor een groep brieven, soms voor een periode en soms voor één brief. Wat opvalt is dat men zich niet begeven heeft in speculaties, maar dat alles gegrondvest is op documenten en vaststaande feiten. De oorsprong van de brief, waar deze eerder is gepubliceerd, etc., wordt steeds aan het einde van elke brief vermeld.

En dan, los van dit alles, de inhoud van de brieven. Wat een

weelde om kennis te kunnen nemen van teksten van HPB die men nog nooit onder ogen heeft gehad. Vragen die er altijd waren worden beantwoord door de chronologische volgorde van de bekende en onbekende teksten.

Een bekende brief die veel discussie heeft losgemaakt na de publicatie in *Theosophical History* van juli 1995, gedateerd 26 december 1872, is gericht aan de Russische buitenlandse inlichtingendienst. Daarin biedt HPB aan uit vaderlandsliefde inlichtingen te verzamelen in het buitenland. Voor zover wij weten is er weinig twijfel over de echtheid van de brief, die te voorschijn is gekomen uit een Russisch staatsarchief en in 1988 in het Russisch in een tijdschrift aldaar werd gepubliceerd. Zelf schrijft zij (blz. 27): "Mijn oogmerk is niet winst, maar eerder protectie en hulp, meer moreel dan materieel van aard."

Dan is er nog een belangrijke factor die nog niet is besproken. De inhoud van sommige brieven draagt bij aan de kennis van de theosofie en de bronnen daarvan. Dit wordt ondersteund door een index die tevens een glossarium is. Ook hier wordt duidelijk dat er mensen aan het werk zijn geweest die hun zaken kennen. Hulde!

Henk Spierenburg

De hermetische schakel door Jacob Slavenburg

Hermes is een van de oudste wijzen der mensheid, bron van universele kennis. Dit unieke boek geeft de overdracht van deze hermetische wijsheid door de eeuwen heen weer. De auteur volgt de mega-wijze in zijn

manifestatie als Egyptische Thot, als Griekse Hermes en Arabische Idris. Hij beschrijft deze *Trismegistus* voorts als de indrukwekkende magische filosoof van de Renaissance, als mythische gestalte bij rozenkruis en vrijmetselarij en als alchemische Mercurius bij Carl Gustav Jung. Met het in kaart brengen van de integrale *hermetische traditie* vouwt zich het oude weten als een bloem open. In Hermes komen alle lijnen samen: Egyptische oerwijsheid, Griekse filosofie, joodse traditie, christelijke openbaring en universele wetenschappen als mathematica, magie, filosofie, astronomie, astrologie, (al)chemie, heelkunde, botanica en natuurwetenschap. Hermes toont ons vele gezichten. In dit boek worden deze op een uiterst boeiende en toegankelijke wijze getoond en in kaart gebracht.

Cultuurhistoricus drs. Jacob Slavenburg is een kenner van de *gnosis* en *hermetische traditie*. Hij publiceerde eerder boeken en artikelen over de hermetische gnosis, over het vroege christendom en over esoterische bewegingen. Hij is mede-vertaler van de *Nag Hammadigeschriften* in het Nederlands.